

סוכות - חג מסכם ופותר

חג הסוכות הוא החג המסכם והאחרון מתוך חמשת החגים מדאורייתא.

הוא חג מסכם בשני מובנים:

א. **סיכום שלושת הרגלים.** המהר"ל כותב בספר גבורות ד' (פרק מו) ששלושת הרגלים הם כנגד התהליך שהעולם עובר בשלושה שלבים עיקריים. פסח, חג האביב ויציאת מצרים: העולם הולך ומתהווה. שבועות, חג הקציר ומתן תורה: העולם הולך ומגיע לשלמותו, ואנו בשלים לקבל את התורה. חג הסוכות הוא שלב השיא, כנגד האלף השביעי; העולם הולך וחוזר אל המקור האלוקי. ההיסטוריה כולה מקופלת בכל שנה כמו שהדנ"א מכיל את כלל הגנטיקה של האדם בכל תא ותא בגוף.

ב. **סיכום חגי תשרי.** התהליך בחגי תשרי מתחיל מהשמיעה של השופר בראש שנה, ביום כיפור אנחנו נכנסים לקודש הקודשים - עוסקים בטיפול שורש עמוק ופנימי. וסוכות הוא "זמן שמחנתנו" - כל הכוחות שחידשנו בר"ה ויו"כ מגיעים להרחבת חיים שלמה בחג הסוכות: אנו מקיימים את מצוות החג בהיותנו בגופנו ממש בתוך הסוכה, כשבעצם, כל האישיות שלנו היא הופעה של קודש. כל שנה אחרי שאנו מתעלים לשורשנו, סוכות מלמד אותנו איך לבטא את כל האוצר הזה מחדש, איך לבנות מחדש חיים שלמים חדשים שמתוכם נוכל להופיע את הקודש בעולם בצורה שלמה.

סוכות כאמור ממד אחד הוא חג מסכם אבל בו זמנית הוא גם מהווה פתיחה: "בחג נידונים על המים". בחורף ישנה שלכת ונראה שהעולם קמל, אין פריחה, פירות או תהליכים גלויים, אבל האמת היא שבמעמקים מתחולל תהליך פנימי שכל האביב הוא תוצר שלו; הגשם-המים הם הכוח הפנימי שנספג באדמה, נכנס בשורשי העצים, ומתחיל לחולל תהליך פנימי שלאט-לאט הולך ומצמיח. כל מה שיצמח בשנה הבאה נקבע כבר בחורף, על ידי המים שנידונו עליהם בחג הסוכות. התהליך הפנימי שמשנה את השורש, היסוד והעומק, של התפתחות והתעלות העולם, קשור למים.

בגלוי - סוכות הוא החג המסכם. בנסתר - סוכות הוא התחלה לכל שעתיד לבוא עלינו. האמת היא שבעולם באופן כללי יש שני סוגי תהליכים: תהליכים גלויים ותהליכים נסתרים. הגילוי בולט יותר, אבל עיקר התעלות העולם- התהליך היותר שורשיו משמעותי הוא דווקא התהליך הפנימי הנסתר.

שתי הפנים הללו - הגלוי והנסתר - של חג הסוכות טמונים בשמותיו: 'חג האסיף' - התהליך הגלוי המסתיים בחג הסוכות. והנסתר טמון בדברי חז"ל שקראו לחג "זמן שמחתנו" - בתפילת העמידה שתיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה. זהו דבר פלא; בפסח יצאנו ממצרים - "זמן חירותנו", בשבועות קיבלנו את התורה - "זמן מתן תורתנו", ובסוכות? זהו זמן השמחה! כך לימדונו חז"ל. מפורסם בשם האר"י הקדוש שכל הגילויים הכי עמוקים שלו הוא השיג מתוך השמחה.

מצוות ניסוך המים

בדברים אלו נבקש לעסוק ברובד פנימי ועמוק של המצווה המיוחדת לחג: **ניסוך המים**. לניסוך המים יש תוקף דאורייתא אבל הוא "הלכה למשה מסיני". הלכה למשה מסיני היא בעצם מצווה שעוברת בצורה נסתרת, הקב"ה כביכול לוחש באוזנו של משה; כל ישראל קשורים לסוד הזה אבל הוא מתגלה דווקא דרך משה.

בקרבנות החג יש את האותיות היתרות מ' י' ומ', מהם לומדים את הרמז על ניסוך המים מהתורה. התורה שורחת לרמוד בתור נקודה פנימית סודית, היות ויש כאן עומק שאם לא נכנס אליו ולא נעמיק להקשיב לו, לא נוכל להבין.

הרמב"ם בהלכות תמידין ומוספין (פ"י הל' ו-ז):

כל שבעת ימי החג מנסכים את המים על גבי המזבח, ודבר זה הלכה למשה מסיני. ועם ניסוך היין של תמיד של שחר היה מנסך המים לבדו

בכל השנה יש מצווה של ניסוך היין בחלק מהקרבנות. ישנו ספל עם חור מיוחד של היין על גבי המזבח, והיין היה יורד אל השיתין. בסוכות ישנה מצווה מיוחדת: ניסוך המים על עולת התמיד של שחר. פעם אחת ביום בכל אחד משבעת ימי החג יש מצווה לנסך את המים יחד עם היין.

והכל יורד לשיתין כמו שביארנו כיצד היו עושין צלוחית של זהב מחזקת שלשה לוגין היה ממלא אותה מן השילוח הגיעו לשער המים תקעו והריעו ותקעו עלה לכבש ופנה לשמאלו ונותן המים מן הצלוחית לתוך הספל שהיה שם ושני ספלים של כסף היו שם מערבי היה בו המים ומזרחי היה בו היין של נסך והיו מנוקבין כמין שני חוטמין דקין ושל מים היה נקב שלו דק משל יין כדי שיכלה המים עם היין כאחד

השילוח אינו מקום סתמי. חז"ל מסבירים את הפסוק "מי השלוח ההלכים לאט" (ישעיה ח, ו) - על מלכות בית דוד. הנקב שהיה מיועד ליון, היה עבה יותר משל המים, בשביל ששני הספלים יגמרו ביחד, זה קודם כל הדין הפשוט.

שמחת בית השואבה

חכמים בתקנתם גילו את עומק המשמעות וגודל ההשפעה של ניסוך המים, כפי שתמיד התושב"ע מגלה את עומק כוונת התורה שבכתב. ניסוך המים בזמן קרבן התמיד של שחר אך זמן קצר, אבל כל הלילה היו עוסקים בשמחת בית השואבה בגללו. המשנה בסוכה (פרק ה, ב-ד) מתארת:

במוצאי יום טוב הראשון של חג, ירדו לעזרת נשים, ומתקנין שם תיקון גדול. ומנורות של זהב היו שם, וארבעה ספלים של זהב בראשיהן וארבעה סולמות לכל אחד ואחד, וארבעה ילדים מפרחי כהונה ובידיהם כדים של שמן של מאה ועשרים לוג, שהן מטילין לכל ספל וספל. מבלאי מכנסי כהנים ומהמייניהן מהן היו מפקיעין, ובהן היו מדליקין, ולא היתה חצר בירושלים שאינה מאירה מאור בית השואבה.

חסידיים ואנשי מעשה היו מרקדים לפניהם באבוקות של אור שבידיהן, ואומרים לפניהן דברי שירות ותשבחות והלויים בכנורות ובנבלים ובמצלתים ובחצוצרות ובכלי שיר בלא מספר, על חמש עשרה מעלות היורדות מעזרת ישראל לעזרת נשים, כנגד חמשה עשר שיר המעלות שבתהילים, שעליהן לויים עומדין בכלי שיר ואומרים שירה

השמחה איננה הבעת כוחות חיצונית אלא נביעה מאוד עמוקה של הנפש. ובגלל שיש כאן גילוי מאוד פנימי דווקא החסידיים ואנשי המעשה היו מרכז השמחה.

הגמרא בפרק האחרון של מסכת סוכה מספרת לנו מה היה בשמחה

הזאת. הלל היה אומר "אם אני כאן, הכל כאן" – 'אני' הוא אחד משמות השם - "אני ה' אלוקיכם" והוא נקרא כך כי זה שם השם המתגלה בנו בחיינו. בזמן שמחת בית השואבה היו מגיעים לעומק כזה, שהחיים האלווקיים היו מאירים בנו והיו מגלים את האני העצמי האמיתי שלנו וכל זה היה מגיע מכוחה של השמחה. דווקא הלל והחכמים היותר גדולים, ראשי הסנהדרין, ואנשי המעשים, הצדיקים בעלי החסד האצורים, הם המעיינות האלה שמתוכם השמחה הזאת הייתה מתגלה.

הירושלמי אומר (וכן במוסף של יום כיפור) שהשם "שמחת בית השואבה" הוא בגלל שהיו שואבים בו רוח הקודש; הייתה שמחה וקדושה עצומים שעם ישראל היה מתמלא ברוח הקודש. קודם מופיע אצל הגדולים, האנשים העליונים בעלי רוח הקודש, ומתוך כך זה היה מקרין אצל כולם, וכולם היו מתמלאים ברוח ובשמחה העצומה הזאת.

מצוות "ושמחת בחגך" היא מצווה מדאורייתא בכל החגים, אבל הפסוק מופיע דווקא בסוכות. מרכז השמחה הוא דווקא בסוכות. תקנו חכמים שגם בסדרים המעשיים, סוכות מבטא את העניין המהותי העמוק שלו - השמחה, שפסגתה שאיבת רוח הקודש. כך כתב הרמב"ם בהלכות לולב:

אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן. **בחג הסוכות היתה במקדש יום שמחה יתירה** שנאמר ושמחתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים. וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו. ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח לשאר היום עם כל הלילה.

והיאך היתה שמחה זו. החליל מכה ומנגנין בכנור ובנבלים ובמצלתים וכל אחד ואחד בכלי שיר שהוא יודע לנגן בו. ומי שיודע בפה בפה. ורוקדין ומספקין ומטפחין ומפזיזין ומכרכרין כל אחד ואחד כמו שיודע ואומרים דברי שירות ותושבחות. ושמחה זו אינה דוחה לא את השבת ולא את יום טוב.

מצוה להרבות בשמחה זו. ולא היו עושין אותה עמי הארץ וכל מי שירצה. אלא גדולי חכמי ישראל וראשי הישיבות והסנהדרין והחסידיים והזקנים ואנשי מעשה הם שהיו מרקדין ומספקין ומנגנין ומשמחין במקדש בימי חג הסוכות. אבל כל העם האנשים והנשים כולן באין לראות ולשמוע...

ובכן צדיקים

הראו לי פעם סרטון ששואלים את הרב עובדיה אם הרב קוק היה אדם גדול, הוא ענה, "אדם גדול? מלאך ה' צבאות!" וסיפר שפעם אחת הרב צדקה, אחד מגדולי חכמי פורת יוסף, הלך למרכז הרב, בשמחת תורה. הוא ראה את הרב זצ"ל רוקד בעצמה ונפעם כל כך מהקדושה שראה, וכשחזר אמר בפורת יוסף: "הרב קוק - מלאך ה' צבאות".

דווקא בזמן שמחת בית השואבה, עומק החיים הזה מתבטא לא רק באותיות ובלימוד המעשי, אלא בשמחה אדירה שהיא עצמה הופעת רוח הקודש, שכל מי שנפגש נפעל ממנה ומקבל קדושה עצומה.

"אתה קדוש" של ימים נוראים יש ארבעה "ובכן". השלושה הראשונים הם כנגד אברהם יצחק ויעקב. הרביעי "ובכן צדיקים יראו וישמחו" הוא כנגד דוד המלך. מתוך שצדיקים יראו וישמחו וישרים יעלוזו וחסידיים ברינה יגילו, מתוך זה עולתה תקפוץ פיה וכל הרשעה כולה כעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון (=עמלק, על פי הרמח"ל). אנשים ענקיים, כמו שמתפללים "ותחזינה עיינינו בשובך לציון ברחמים" - אנחנו מתפללים על שיבת שכינה ויחד עם זה ומתפללים "ותחזינה עיינינו", שנזכה להיות חלק מהסדר של השראת שכינה. השראת שכינה מתגלה אצל גדולי הדעת, בשמחה העצומה, בהכרה ובהבנה. הרב זצ"ל בעולת ראייה על פורים נוגע בנקודה הזאת; איך מתוך השמחה של פורים ישנן השגות מיוחדות שאפשר להשיג ואיזה שפע של שכל שורה באדם, כפי שהזכרנו מהאר"י שכל השגותיו היו בזכות השמחה. שמחת הצדיקים היא לא רק מרוממת את עם ישראל מצדו הסגולי אלא היא זאת שמוציאה את עומק חיינו אל הפועל עד שמעבירה ממש את הרשעה בעולם, עד שעמלק הולך וכלה.

עבודת השמחה

הרמב"ם אומר:

השמחה שישמח אדם בעשיית המצוה ובאהבת האל שצוה בהן. עבודה גדולה היא. וכל המונע עצמו משמחה זו ראוי להפרע ממנו שנאמר תחת אשר לא עבדת את ה' אלהיך בשמחה ובטוב לבב. וכל המגיס דעתו וחולק כבוד לעצמו ומתכבד בעיניו במקומות אלו חוטא ושוטה. ועל זה הזהיר שלמה ואמר אל תתהדר לפני מלך. וכל המשפיל עצמו ומקל גופו במקומות אלו הוא הגדול המכובד העובד מאהבה. וכן דוד מלך ישראל אמר ונקלוטי עוד מזאת והייתי שפל

בעיני. ואין הגדולה והכבוד אלא לשמוח לפני ה' שנאמר והמלך דוד מפזז ומכרכר לפני ה' וגו'

זאת עבודה גדולה להיות מלא שמחה בעשיית המצוות; לקיים את המצוות ולהבין את המשמעות שלהם, את העומק ואת שפע החיים שהוא מקבל. לא לעשות את המצוות בקרירות ואדישות אלא כל הלב מלא בכוחות העצומים של המצוות. הציווי לשמחה בתורה נאמר בפסוקי הקללות, בסיבה לגלות. "תחת אשר לא עבדת את ה' אלוקיך בשמחה ובטוב לבב". היכולת שלנו לחיות חיים לאומיים בשלמות בארץ ישראל, תלויה ביכולת שלנו לשמוח, להתוודע ולהיות את פנימיות ועומק החיים שבעבודת ה'.

למרות שמדובר בשמחת מצווה שעניינה בכל השנה, המקום ממנו אנו לומדים זאת הוא דווקא מסוכות! סוכות זה הלב! השמחה של סוכות היא זאת שהולכת ומציפה בשמחה ובעבודת השם פנימית, את כל השנה כולה. ולא בכדי הדמות המרכזית שמזכיר הרמב"ם לגבי השמחה היא דוד המלך. דוד המלך הוא אישיות מלכותית שכוללת את כלל נפשות ישראל, ומציבה בשיעור קומה שלם את מהותו של עם ישראל, והאמת בפנימית שבו.

ושאבתם מים בששון

הגמרא אומרת שלשמחה יש שני שמות:

איתמר רב יהודה ורב עינא ורב תני **שואבה** וחד תני **חשובה** אמר מר זוטרא מאן דתני שואבה לא משתבש ומאן דתני חשובה לא משתבש מאן דתני שואבה לא משתבש דכתיב (ישעיהו יב, ג) ושאבתם מים בששון ומאן דתני חשובה לא משתבש דאמר רב נחמן מצוה חשובה היא ובאה מששת ימי בראשית

שני הפירושים האלו הם שני רבדים לאותו דבר. הקשורים, כפי שנראה, לשלושת מדרגות החג. האסיף, השמחה וניסוך המים.

השם "שואבה" הוא בשל הפסוק "ושאבתם מים בששון". השם "חשובה" הוא בשל היות המצווה חשובה, שבאה מששת ימי בראשית. מה הקשר לימי בראשית? מסביר רש"י: "מששת ימי בראשית - דאמרן לעיל שיתין נבראו מששת ימי בראשית לקבל הנסכים". השיטים מגיעים עד התהום, והם פתוחים למקום המזבח בשביל לקבל את הנסכים. יש מדרגה של ניסוך היין, אבל השמחה עצומה והפסגה של השיתין היא

בשביל לקבל את הנסכים בזמן המיוחד הזה של ניסוך המים.

נסה להבין את כל אחת מהשיטות ומתוך כך את הקשר ביניהם.

נאמר בישעיהו (יב, א-ג): "וְאָמַרְתָּ בְיוֹם הַהוּא אֲוֹדָה ד' כִּי אֲנַפְתָּ בִּי יֵשֶׁב אִפְךָ וַיִּתְנַחֲמֵנִי. הִנֵּה אֵל יִשׁוּעָתִי אֶבְטַח וְלֹא אֶפְחָד כִּי עָזִי וְזַמְרַת יְהוָה ד' וַיְהִי לִי לִישׁוּעָה. וּשְׂאֲבָתָם מִיָּמַי בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה." ... בְּאַחֲרֵית הַיָּמִים תִּתְבַּוְּנֵנוּ בְּהַבִּינָה כְּתוּב בִּירְמִיָּהוּ (כג, כ). רטרספקטיבה, בלעז. במבט לאחור ניתן להבין את מה שהתרחש. המאורעות מקבלות את הממד, ההסתכלות ועומק החיים האמתי שלהם. ביום ההוא שנסתכל בהסתכלות העמוקה הזאת ביום ההוא התברר לנו באמת מה הקב"ה פעל עם עם ישראל, כפי שהרב כותב בפנקס י"ג שהכל מגיע מהמחשבות הטובות שהקב"ה חושב על עם ישראל.

"אל ישועתי" - האל שהוא ישועתי. ככל שהאור האלוקי יופיע בנו זאת הישועה לנו. הקב"ה מחיה את עם ישראל, כפי שהנשמה מחיה את הגוף. כשהנשמה מתגלה ללב זה לא כח-עזר חיצוני, אלא עצם הופעת הנשמה, עצם החיים של הלב. עצם הופעת ד' בחיים שלנו, השראת שכינתו, זה ישועתנו! ולכן אבטח ולא אפחד. נדע שכל מה שעבר עלינו בכל ההיסטוריה כולה זה רק בשביל לברר דבר אחד: איך ההארה הזאת של ריבוננו של עולם שמתגלה עלינו, היא רק כדי להעמיק וליצור את הקשר הזה. הנשמה הזאת איך היא תתגלה בצורה הרבה יותר שלמה, גדולה ומלאה.

ואז "וּשְׂאֲבָתָם מִיָּמַי בְּשִׁשׁוֹן מִמַּעַיְנֵי הַיְשׁוּעָה". איפה זה מעייני הישועה? התרגום אומר: "וּתְקַבְּלוּן אוֹלְפָן חֲדָת בְּחֻדָּא מְבַחֲרֵי צְדִיקָא". עם ישראל חי חיים עמוקים, יש בו זרמים תת קרקעיים, שלא רואים אותם כפי שלא רואים את הפריחה בחורף, אבל באמת נוצרים עכשיו חיים פנימיים מאוד עמוקים. ואנו מבקשים לשאוב מהם. צריך שיהיו מעיינות של ישועה: שעומק מה שהאומה חיה בנשמתה יתגלה בפועל. ומתוך הגילוי הזה כל ישראל יגלה את השפע. הצדיקים, הראשי הישיבות ואנשי המעשה, הם רוקדים ושמחים, הם המעיין הנובע של רוח האומה וכל ישראל מושפעים מהזרם האדיר הזה.

ממעייני הישועה

הרב באורות הקודש ב (עמ' תקנה):

בכל השדרות מתגלה הצביון של הדחיפה הסמויה של הפרטים, שבתוכם גנוז אוצר חיים בלתי נודע ומשוער...

הקדמת נעשה לנשמע הוא היסוד היצירתי, השורר בעולם המוחשי והאידיאלי... והניצוצות של החיים, שהם פזורים בחגוי הנשיות הקטעיות, באים ומאירים בצורה תאורית, חקוקת פנים עשירים ומשוכללים, ונעשים חייו של אדם עליונים. והעם נעשה עם קדוש, הרואה את המחשבה העליונה שיש בבנין עולם ביצירתו התולדתית. וכל רעיון וכל חפץ אישי הרי זה מתעלה, וחוזרת ההתעלות האישית, ומוסיפה אורה גדולה בהאופי הכללי, שנעשה יותר בהיר ויותר מזהיר. והרצונות הסמויים נעשים מלאי דעה, בהירי מציאות, ואותו החשך שבדרך רשעים הולך ונגרש, ונסו הצללים. ואותו דרך הטוב, אותו הדר הנועם, המוסר היותר עליון, הנשאב מהמקור האלהי היותר טהור, הולך ומפכה את מעיניו, ובני אדם שואבים בששון ממעיני הישועה, וישועת ד' ממחרת לחבוש לכל שבורי לב.

משמעות החיים היא לא סך האיברים הפרטיים. יש כח חיים, אדיר ואינסופי עליון שפועל עלינו ומחיה אותנו, הקב"ה ברא את העולם, והוא נתן לעולם משמעות כזאת, שחיים אינסופיים יחייו אותו ויתנו בו את כוחו את משמעותו ועומק החיים שלו. העולם נובע מתוך המגמה האינסופית. גם בסדר ההשגחה האלוקית, וכל התהליכים ההיסטוריים, ממשיכים ללוות את העולם לגדל אותו, להנביע בו תהליכי עמק משמעותיים כל הזמן, בכל השדרות, בכל ערוצי החיים, מתגלה דחיפה אינסופית "אוצר חיים בלתי נועד ומשוער".

"הקדמת נעשה לנשמע" המהר"ל מסביר וגם הרב, היכולת לעשות עוד קודם ששומעים היא בגלל שאנחנו נדחפים מהנשמה. זאת משמעות מעמד הר סיני. יש כל הזמן דחיפה עמוקה שאנו לאט בהדרגה מסתגלים אליה. כך גם שיבת ציון הגיעה מכח דחיפה של הקב"ה. עכשיו אנו מקשיבים ומנסים להבין, מה זה אומר להיות עם חי. כל הזמן יש תנועה של "נעשה ונשמע", ככה העולם הולך ונוצר.

בהחלה אנחנו נדחפים בצורה סמויה, עדיין איננו מבינים את המשמעות. אבל לאט דעתנו מעכלת את התהליך והעולם הולך ויוצא אל הפועל, ומשתחרר מכל החולשות ומהמחשכים שלו. ישנה דחיפה אינסופית שמופיעה בעולם, ובני אדם שואבים בששון ממעיני

הישועה. המעיינות האלה שדרכם עומק החיים הנסתר העליון הולך ומתגלה הם אותם טהורי לב. כפי שביו"כ הכהן הגדול הוא הופעה עליונה יותר מכל מה שהכהן יכול לבטא מצד ההיגיון שלו, ככה גם מעייני הישועה בחירי צידקיא האלה הם עכשיו מעייניו, ומתוך כך עם ישראל הולך ונוצר, הולך ועולה למדרגה חדשה של הופעה. הדחיפה האינסופית הולכת ומתחוללת בנו יותר ויותר.

בשמונה קבצים אומר הרב:

אי אפשר כלל שלא נסתכל ונעיין בעניני האלהות... לא כל האנשים אמנם מוכשרים הם להעיון האלהי, אבל המוכשרים הם הנם פרי הנשמה הכללית של האדם, בהוציאם את כשרונם אל הפועל, נשמת האדם בכלל מתעלה היא ופורחת. בחשאי מתקנים הם המעשים והמדות, מתישרים דרכי החיים, ע"י פעולתן השכלית של צדיקים חכמי לב שנוצרו להיות תמיד מסתכלים כלפי מעלה...

לא כל אחד יכול לכתוב לעצמו את ספרי האמונה, אבל אלו שהם מוכשרים לדבר הזה אינם אנשים פרטיים, שהיו מוצלחים בהיסטוריה של עם ישראל, אלא "אותם אנשים מוכשרים לעיון האלוקי, הם הינם פרי הנשמה כללית של האדם". לא העיניים רואות, אומר רבי יהודה הלוי בספר הכוזרי, הנפש רואה. העיניים הם הכלי, האבר שדרכו כשרון ההסתכלות הנפשית יוצא אל הפועל, אבל באמת ראייה היא פעולה של התודעה. אם השכל לא היה מפענח את קרני האור שהעיניים קולטות לא הייתה לנו מציאות של ראייה. יש באדם תכונה פנימית של ראייה שהעיניים הם האבר דרכו הכישרון יוצא אל הפועל.

הביטוי "יחידי סגולה" עלול להשמע כאוקסמירון: יחיד הוא יחיד, סגולה היא הכלל. אולם ההסבר הוא שאלו היחידיים שהמיוחד שבהם זה שהם יודעים לבטא את הסגולה, ההארה הכללית של האומה. אין זה כישרון פרטי, אלא כשרון לאומי שיוצא דרכם אל הפועל. ולכן כתוצאה מהעילוי שלהם, כלל האנושות, כלל עם ישראל, המעשים, המידות ודרכי החיים נעשים מתוקנים בחשאי. למרות שאנחנו לא מבינים את דעת אלוקים שלהם, כל החיים שלנו משתנים. היות ויש לבבות גדולים שחיים את עומק החיים ומנביעים את כל החיים שלנו. (ובאמת עומק אמת זאת נתבעת מכל - עי' אורות הקודש א, ד ופיוט וכל מאמינים) זהו השם הראשון "שמחת בית השואבה": ושאתם מים שבששון ממעייני הישועה. שאותו מתרגם התרגום: "וְתִקְבְּלוּן אוֹלָפִן נְדָת בְּחֻדָּא מִבְּחִירֵי צְדִיקָא". אנחנו שואבים רוח הקודש

והנבעת החיים על ידי אותה שמחה עצומה, הנבעת החיים, על ידי מה שהזכמים הגדולים מגלים את עומק החיים.

הסוד של שמחת בית השואבה

המים כבר מששת ימי בראשית נבראו השיטים בשביל לקבל את הנכסים. על הפסוק "וְכָל-קֶרֶבַן מִנְחֹתָי, בְּמַלַּח תִּמְלַח, וְלֹא תִשָּׁבֵית מְלַח בְּרִית אֶל-לֵהִי, מִעַל מִנְחֹתָי; עַל כָּל-קֶרֶבְנֶךָ, תִּקְרִיב מְלַח" (ויקרא ב י"ג) כותב רש"י: "שהברית כרותה למלח מששת ימי בראשית שהובטחו המים התחתונים ליקרב במזבח במלח וניסוך המים בחג".

המלח קשור למים תחתונים, מי ים כוללים מים ומלח (ואכן זאת הצורה הפשוטה לעשות מלח ייבוש המים המלוחים), לכן הברית היא במים התחתונים היא גם במלח וגם במים.

המהר"ל מסביר בגור אריה:

יש במדרש הזה דבר נעלם מאוד, לפי שכל הדברים תמיד הם הולכים להעלות, ומעלין בקודש ולא מורידים (ברכות כח.) ומים תחתונים נבדלו מן עליונים ונעשו תחתונים, וזהו הפך סדר הבריאה והמציאות, שהולך הכל להתעלות תמיד. ולפיכך, לא היו נבדלים מהם עד שהבטיח השם יתברך אותם להיות קרבים על המזבח, שיקנו ההתעלות, וזה היה על ידי הבדלתם, ונעשו תחתונים. שכבר התבאר כי מדה זאת היא אצל השם יתברך, שלא בחר למזבח רק ממינים השפלים, שאמרו (ב"ק צג.) למה בחר בתורים ובבני יונים, שאין בעופות יותר נרדפים מן מינים אלו, ואין בהמות וחיות יותר נרדפים רק שור וכבש ועז, ובחר השם יתברך בהם. וכל ענין זה, כי העולם הזה הוא עולם הגשמי, ואשר יותר מושל בו ומצליח בו - הוא מצד שהוא מתיחס אל עולם הזה, ואשר הוא נרדף אין הגשמיות בו, ולפיכך הוא נבחר להיות נקרב למעלה הנבדלת. והנה מה שקבלו חסרון והבדל מן מים העליונים - זכו להם להיות קרבים על המזבח. ובזה הצד לא היה זה פחיתות להם כשהוא אינו גדול בעולם הזה. כלל הדבר, כי מיעוט המציאות של עולם הזה מורה על שהוא קרוב אל הנבדל, ואם לא היה דבר זה, לא היה המים נבדלים מן העליונים להיות תחתונים, אם לא שהדבר הזה כך, כי מה שהיו תחתונים - הם קרובים אל הנבדל. וזה שרמזו ז"ל כאשר תבין:

ועוד יש בזה דברים נפלאים, כי הדברים אשר נדחים למטה הם מבקשים להתעלות יותר, וזה שרמזו בכמה מקומות 'ללמדך שכל המשפיל עצמו הקדוש ברוך הוא מגביהו', ולפיכך אל כל הנמצאים תחת שפלות יותר מדאי - יבוא להם מעלה עליונה. ולפיכך, **לפי שהובדלו המים להיות תחתון - הובטחו שיעלו במזבח**, ואין להאריך

זה הסוד הנעלם של שמחת בית השואבה, השמחה חשובה: הסיבה שהמים ירדו זה בשביל להתעלות, היות וזה כל סדר התעלות העולם.

עצם השתוקקות של העולם למקורו מעוררת את העולם לגודל. עניין המים התחתונים הוא ההתעלות המתמדת (בסוף אורות הקודש ב הרב מברר את סוגיית התעלות העולם בצורה מאוד רחבה ועמוקה).

"רוח אלוקים מרחפת על פני המים". אומר המדרש: "רוח אלוקים" זה רוחו של משיח, "על פני המים" בזכות התשובה שנמשלה כמים שנאמר "שפכי כמים ליבך נוכח פני ד". ענין המים הוא ההתעלות, ההתעלות הזאת של העולם, התשובה הזאת של העולם, החוזר כל הזמן למקורו. העולם הוא לא רק עולם שמשוקע במדרגה שלו, אלא עולם שכל הזמן שייך להתעלות. עיקר מגמת העולם מצויה בשאיפה העתידית בגנוזה בעומקו.

העולם העליון הוא כל הזמן קשור לסדרים העליונים. העולם התחתון נברא בכוונה בצורה פרודה. הלשון בריאה, היא "בר" - חוץ. כפי שבשעה שהתינוק נולד הוא נפרד מאמו, ובגלל הנפרדות הזאת הוא מפתח אישיות עצמאית. הוא כל הזמן שואף למקור חייו, לגודל האלוקי לגודל האינסופיים, אבל דוקא ע"י הולדו יש התעלות עצמית שהולכת ומתהווה דרכו. זהו ענינם של המים התחתונים - השיטים: ההשתוקקות של העולם, וההופעה של כל התהליכים העולמיים, וכל מה שקיים בעולם, סדר של עילוי כזה שיקשר את הכל למקור האלוקי.

אם כן מצאנו שלושה רבדים: **חג האסיף** - רובד של הצמיחה הגלויה. **זמן שמחתנו** - שמחת בית השואבה. שמחה נפשית שהיא ממילא מופיעה בנו את רוח הקודש, את שורש החיים הלאומיים, מעייני הישועה שמחיים את כל האומה. ועמוק מזה - שהתורה רק רומזת וכהלכה ממשה לסיני - **ניסוך המים**: יסודות העולם. לא מתחיל מנפש האדם ואפילו לא מנפש האומה, זה מתחיל עוד קודם לבריאת העולם כשהקב"ה בורא את העולם יש את המים התחתונים, כלומר יש את עצם ההצבה של העולם במקום שלו, בשביל שישתוקק כל הזמן להתעלות. כפי שראינו קודם שהמים הם התהליך הפנימי: לא רואה את המים עוברים בעץ, אבל כל הפירות הם תוצאה של התהליך החרישי הזה. וזאת הסיבה שזה רמוז בתורה: להגיד לנו להקשיב יותר פנימה.

סוד המזבח

ביום כיפור מרכז העבודה היה קודש הקודשים. הכהן הגדול היה נכנס לקודש הקודשים. הרב כותב באורות הקודש (א קט"ו) שקודש הקדשים הוא המקום של 'וְאֵתֶם הַדְּבָקִים בְּד' אֶ-לֵהֵיכֶם חַיִּים כְּלַכֶּם הַיּוֹם". שורש החיים וכל הטהרה מתחילה ממנו. בסוף תהליך הכפרה משליכים את שעיר לעזאזל ומתברר שבעומק החיים שלנו, שהעוונות בכלל לא שייכים לנו.

בסוכות **הפסגה היא דווקא של עבודת המזבח**. המשנה בסוכה אומרת כך:

מצות ערבה כיצד? מקום היה למטה מירושלים, ונקרא מוצא יורדין לשם ומלקטין משם מורביות של ערבה, ובאין וזוקפין אותן בצדי המזבח וראשיהן כפופין על גבי המזבח תקעו והריעו ותקעו בכל יום מקיפין את המזבח פעם אחת ואומרים, "אנא ה' הושיעה נא, אנא ה' הצליחה נא" רבי יהודה אומר: "אני והו הושיעה נא" ואותו היום מקיפין את המזבח שבע פעמים. בשעת פטירתן, מה הן אומרים? יפי לך מזבח, יופי לך מזבח" רבי אליעזר אומר: "ליה ולך מזבח. ליה ולך מזבח"

הזמן היחיד שהציבור נמצא סביב למזבח הוא בסוכות בהקפת הערבה. וניסוך המים הוא פסגת כל הפסגות. המזבח מיועד לעבודה הזאת של עליית המים התחתונים מששת ימי בראשית. כל התעלות העולם קשורה בעבודה הזאת. לכן בשעת פטירתן מהמזבח אומרים יופי לך מזבח או ליה ולך מזבח. המזבח מבטא בסוכות את עומק החיים שבו.

עניינו של המזבח הוא סתרי סתרים, בעין איה ברכות, נאמר:

והנה המזבח הוא האות לאחדות הכלל, כי אסור להיות כ"א מזבח אחד במקום אשר יבחר ד', וב"ג ובני ראובן כשבנו מזבח אחר! וחשבו ישראל שהוא להקריב עליו, ה' עליהם קצף גדול מפני החלישם את כח הכללי שע"י המזבח המיוחד. והנה בזמן שביהמ"ק קיים, שהיינו במעמד לאומי חזק בין במצב הגשמי בין במצב הרוחני, היינו יכולין לתקן עניני צדקותינו ג"כ באופן כללי, במוסדות גבוהים רבי הערך, כפי ערך כחות אומה גדולה כוללת, והי; מזבח מכפר על ישראל, המזבח, כלל עבודת ישראל שכולל הטבת המצב המוסרי בין במה שנוגע בין אדם למקום בין במה שנוגע בין אדם לחבירו, והיינו יכולין מצד האגודה הלאומית לכונן פנים גדולות למעשה הצדקה שלנו. עכשיו שאין ביהמ"ק קיים, וכוחות הלאומיים נתפזרו לכל רוח בעונינו, כמו פולחן ובוקע בארץ נפזרו עצמנו לפי שאול", אנו צריכין להחזיק בכל עז במעוז הצדקה הפרטית הפשוטה. שולחנו של אדם

מכפר עליו, כשפורס מלחמו לדל באופן ישר ופשוט, ויחש השולחן אל מזבח ילמדנו לדעת באשר השלחן הוא רק ממלא מקום המזבח. אבל כשיש מזבח הלא עלינו לערוג אל האגד הכללי

המזבח בא לרכז שכל הלבבות, כל העבודות שלנו יהיו מרוכזות במזבח אחד. יש לנו לב אחד שמתרכזים סביבו. לכן כשבני גד ובני ראובן בנו מזבח אחר, היה עליהם קצף גדול, עד שהם הבהירו את כוונתם.

הרב בעולת ראייה בפרשת הכיור נוגע בנקודה נוספת. מיקום הכיור נראה במבט ראשוני לא מובן. רוב העבודות הרי נעשות במזבח. הכהן נכנס לעזרה, עובר את המזבח, ובינו לבין ההיכל נמצא הכיור ושם הוא נוטל את ידיו ורגליו וחוזר למזבח לעבודה.

ונתת אותו בין אהל מועד ובין המזבח. הטהרה מוכרחת להיות באה מתוך ההשפעה של השכל ושל הרצון. יסוד אור השכל במקורו הוא הדבור האלהי, אשר אוהל מועד הוא נוסד עליו. "אוהל מועד אשר אועד לך שמה". והמזבח הוא מקור העלאת הרצון, יסוד ההקרבה, "לרצון לפני ד'".

נטילת הידיים של הכהנים אינה טהרה חיצונית טכנית אלא היא באה לבטא עמקי עומקים, הטהרה מוכרחת לבוא מתוך שני דברים יחד: השפעת השכל והשפעת הרצון. השכל העליון - הדיבור האלוקי, זה צד אחד שבונה את הטהרה. הצד השני זה המזבח, המזבח הוא מקור העלאת הרצון, יסוד ההקרבה לרצון לפני ה'. להעלות את הרצון שלך יחד עם מה שאתה מקריב קורבן, להתעלות עם הקרבן אל המגמה של מסירות הנפש.

כלומר, עניינו של המזבח הוא בשני דברים: אחדות ישראל ונקודת הרצון; כל ישראל ברצון אחד, ובמסירות נפש אחת הולכים ועולים אל הסדר העליון.

כותב הרמב"ם:

המזבח, **מקומו מכון ביותר ואין משניין אותו ממקומו לעולם**, שנאמר (דה"א כב, א): "וזה מזבח לעולה לישראל". ובמקדש נעקד יצחק אבינו, שנאמר (בראשית כב, ב): "ולך לך אל ארץ המוריה". ונאמר (דה"ב ג, א): "ויבן שלמה את הבית בהר "המוריה". ומסורת ביד הכל שהמקום שבנה בו דוד ושלמה המזבח בגורן ארונה הוא המקום שבנה בו אברהם המזבח ועקד עליו יצחק והוא המקום שבנה בו נח כשיצא מן התיבה והוא המזבח שהקריב עליו קין והבל ובו הקריב אדם הראשון קרבן כשנברא ומשם נברא אמרו חכמים אדם ממקום כפרתו נברא.

מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתיד להבנות עשוהו ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה. ושלשה נביאים עלו עמהם מן הגולה אחד העיד להן על מקום המזבח ואחד העיד להן על מדותיו ואחד העיד להן שמקריבין על המזבח הזה כל הקרבנות אף על פי שאין שם בית

מיקום המזבח הוא מדויק ביותר. תזוזה של מילימטר אחד בניתוח לב או מח היא הבדל בין חיים למוות. המזבח הוא הלב שלנו. משם נברא האדם, שם הקריבו אדם הראשון ובניו את קרבנותיהם, שם נח בנה מזבח ביציאתו מן התיבה, ושם נעקד יצחק.

סוד השיתין של בית שני

בגמרא בזבחים אנו פוגשים דבר פלא:

תנן התם וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ד' אמות מן הדרום וד' אמות מן המערב כמין גמא מאי טעמא אמר רב יוסף משום דלא ספק אמר ליה אביי השתא מקדש ראשון דכתיב ביה (מלכים א ד, כ) יהודה וישראל רבים כחול אשר על (שפת) הים ספק מקדש שני דכתיב ביה (עזרא ב, סד) כל הקהל כאחד ארבע רבוא לא ספק א"ל התם אש של שמים מסייעתן הכא אין אש של שמים מסייעתן

ביחזקאל נאמר "וְאָתָּה בֶן אָדָם הֲגַד אֶת בֵּית יִשְׂרָאֵל אֶת הַבַּיִת וְיִפְלְמוּ מַעֲוֹנוֹתֵיהֶם", מה הקשר בין אמירת מידות בית המקדש לכלימה מעוונות? משיב נפש החיים: (א,ד) המקדש הוא עומק החיים הפנימיים שלנו. לכל אחד יש בית מקדש פנימי, כאשר בית המקדש משתנה - זה אומר שכל סדרי החיים משתנים. כך מסביר הרמז"ל בחיבורו "משכני עליון". בו הוא מסביר את ההבדלים בין בית שני לראשון לשלישי ואיך כל הבדל משנה את כל החיים.

אם כן, למה שינו את המזבח והוסיפו עליו ארבע אמות מן הדרום וארבע אמות מן המערב? מה הסיבה של התוספת הזאת? אומרת הגמרא:

כי אתא רבין אמר ר"ש בן פזי משום בר קפרא שיתין הוסיפו מעיקרא סבור מזבח אדמה שהוא אטום באדמה ולבסוף סבור שתיה כאכילה ומאי מזבח אדמה שהוא מחובר באדמה שלא יבנו לא ע"ג כיפיים ולא על גבי מחילות אמר רב יוסף לאו היינו דתניא (עזרא ג, ג) ויכינו הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל אלא אמר רב יוסף קרא אשכח ודרש

בבית המקדש הראשון השיתין היו מחוץ לשטח המזבח. והיו מנסכים

על המזבח ומשם זה היה זורם אל השיטים. בבית המקדש השני רצו העולים שהשיטים יהיו כלולים בתוך המקום של המזבח. למה קודם עשו בצורה אחת ואח"כ שינו? "מעיקרא סבור מזבח אדמה שאטום באדמה ולא שמתחת יהיה חלל של השיטין, ובסוף סבור שתיה כאכילה" כפי שאכילה - הקרבנות - צריכים להיות כלולים במזבח, כך גם השתיה - הנסכים - צריכים להיות כלולים למזבח. אבל איך באים בוני בית שני ומשנים את דבר השם? הלא הכל מיד ה עלי השכיל " עונה הגמרא, "מצאו פסוק ודרשו". האם שמואל הנביא ודוד המלך לא ידעו את הדבר הזה? אלא אנו רואים שישנו סדר מיוחד של השגחה אלוקית, שבבית ראשון הסדר יהיה בהשגה מסוימת בהופעת קודש כזאת שהשיתין הם בחוץ, ובבית שני יש רוח הקודש מיוחדת - יכולת לדרוש בפסוקי התורה, שלא הייתה קודם לכן, גילוי סדר אלוקי שהשיתין יהיו כלולים במקום המזבח.

לקראת בית שלישי

[את היחס בין אכילה לשתיה מבאר המהר"ל בגבורות ס, על היחס בין מצות ארבעה כזייתים לבין ארבע כוסות.

אמנם מצות ארבע כוסות חכמים תקנו אותם, כי כאשר היתה האכילה אכילה של מצוה, ואין זה אכילה כמו שהיא שאר אכילה, רק אכילה זאת אכילת מצוה והשתיה היא מתיחסת אל האכילה שאין אכילה בלא שתיה, ולפיכך כמו שהאכילה היא מצוה עליונה, השתיה מתדמה לזה שתיה של מצוה ולא תהיה כמו שאר שתיה.

וכן ובמאמר עבודת אלוקים:

"משען לחם אלו הלכות, ומשען מים אלו אגדות". העם צמא הוא מאד למים. יסודות ההלכות הנם ג"כ אגדות. האגדה הגדולה והאדירה, היא כוללת רזי תורה וכל מחקר נשגב וקדוש, שרק מי שמשים בה למוד של קביעות, מדי יום ביומו, יזכה לבא שעריה, ויבא גם עד אותה המדה להיות דולה ומשקה לאחרים, לכל דור ודור כפי צרכיו. כח החיים והתחלפות החומרים לדרכי הגדול והצמיחה, להעמיד הגופים והכחות התלויים בהם על מכונם, בא תמיד רק ממצב הלח, ועל-ידי מצב הלח; המצב היבש הוא האוצר בקרבו את החומר המוכן למעשה, אבל רק המצב הלח יגיעהו לתעודתו, על ידי הפעולות החימיות והשפעת החיים. האגדה המאגדת את הפעולות, ההרגשים והמושכלות, את הפרט והכלל, היא תחלק שלל, היא 'תזן לכל חלק מחלקי האומה לכל דור ודור את מחסוריו מאוצר הכלל - אוצר החיים, ששם הוא חביון עז ההלכה וההגדה גם יחד. "הדעה הבהירה והרגש הבריא והער" ביחש לדעת האלהים, הם יכולים להחיות גם עצמות יבשות.

הרב אומר כמו בגוף האדם שהגוף ואיברין עומדים על ידי המוצק אבל כל תהליכי הגדילה וחילוף החומרים נעשה על ידי הנוזל. כך גם התורה מצוותיה והלכותיה מיוסדים על עומק אין סוף, אבל מתגלים בחיינו הרוחניים על-פי מדרגתינו. לימוד האמונה - האגדה, מגדל את רוחינו ופועל בנו את פעולת חילוף החומרים והצמיחה שעל ידי הנוזל. על ידו יתגלה אלינו העומק הפנימי והניסתר שבתורה, במצוותיה והלכותיה.

המהר"ל כותב התורה שבכתב היא המוצק, תורה שבעל פה - הדרבנן - המגלה את עומק התורה, היא הנוזל. כל דבר מדאורייתא חייב להיות עם מדרבנן, תורה שבע"פ באה לגלות את תורה שבכתב. עיקר השינוי שבית שני מגלה זה לא במקום הפיזי של המזבח, אלא שינוי בכל סדרי החיים מבית ראשון לשני. בית ראשון ממשיך את תורה שבכתב, בבית שני מתגלה תורה שבעל פה. מתחילה להתגלות הקמעא קמעא, כפי שאומר הירושלמי ברכות על מגילת אסתר, כל התהליך הזה של התעלות עולם, עכשיו הוא מתחיל, להתגלות בשיאו מלמטה למעלה, סדר המזבח משתנה.

השמחה הגדולה הזאת מגיעה דווקא בבית שני לשיא המיצוי שלה, מתוך הכנה לבית שלישי, לעתיד לבוא, לגילוי עמקי החיים; הפסגה של המים התחתונים, של תהליך התעלות העולם. הפסגה של עם ישראל.

סוכות הוא חג עתידי, אנחנו עוסקים בו בשבעים פרי-החג כנגד שבעים אמות העולם, מדובר בהשפעה אוניברסלית. כל התהליך העתידי של עם ישראל שהופך להיות ללב גלוי בעולם. זה קשור בכלל לסוכות, לדוד המלך ל"ובכן" הרביעי - "וּבְכֵן צְדִיקִים יֵרְאוּ וַיִּשְׁמְחוּ וַיִּשְׁרִים יַעֲלֶזּוּ וַחֲסִידִים בְּרָנָה יִגְלִיו", לשמחה הגדולה של סוכות, שמתוכה "עולתה תקפוץ פיה והרשעה כולה בעשן תכלה כי תעביר ממשלת זדון מן הארץ".

ברטרוספקטיבה מתברר שהמים החרישים האלה של סוכות זה המים התחתונים שכל תהליך ההתעלות העולם מתחיל איתם עוד מבריאת העולם. הכל הולך ובנה בסדר של התעלות, ומתוך ההתעלות הזאת היא מתגלה על ידי השמחה, זה הרובד האמצעי שדיברנו קודם. השמחה, רוח הקודש, מעייני הישועה, מגלים את עומק ההנהגה האלוקית הנסתרת שבמים, המים התחתונים. ומתוך זה הולכים

ומביאים את העולם לפרי הבשל, אל חג האסיף, אל ההתעלות היותר מוחלטת.

בשל"ה כתוב שארבעת הימים שבין יו"כ לסוכות הם ענפים מתוך יו"כ; איך לפרט את הגודל של יו"כ, את הטהרה את קודש הקודשים, אל המזבח, אל הסוכה. הרב חרל"פ כותב בהגדה של פסח שזה ימים כל כך עליונים שעוד אי אפשר לחגוג אותם. אנחנו עוד לא יודעים לבטא אותם.

אני מברך את כולנו שמתוך הטהרה הגדולה של יו"כ שנזכה ל"ושמחת בחגך", שכל הצרות והייסורים* שכמו שראינו כאן במקורות, הכל בא מהמחשבות הטובות שהקב"ה בא לגדל את יצוריו, לא תמיד אנחנו רואים את זה עכשיו, אבל באחרית הימים תתבוננו בה בינה. ברור שיש כאן דברים עמוקים, עולם הולך ונוצר, סדרי עולם שמשתנים, זה לא לחינם.

בעז"ה שנראה לברכה את כל התהליכים שעברו עלינו, שהקב"ה ימנע מגפה מנחלתו, ושנזכה לשמחה גדולה ולאור גדול שיאיר את כל השנה כולה.

* נאמר ביחס למגפת הקורונה

**ג
שמה!**